

Vasi Értéktár – 2. forduló, általános iskola

MINDEN ÁLLÍTÁSHOZ/KÉRDÉSHEZ EGY IGAZ VÁLASZ TARTOZIK.

KERESSÉTEK MEG AZT AZ EGYET!

1. Az idei évben az „Ország tortája” címet egy nemzeti zászlót szimbolizáló édesség nyerte el. A süteményben a piros málnahab és a fehér csokoládé után egy tökmagolajos réteg következik. A recept megálmodója, Szó Gellért salgótarjáni cukrász szerint az őrségi különlegesség nemcsak finom ízt ad a süteménynek, hanem pozitív élettani hatásai is igazoltak. A tökszüretre manapság is minden évben októberben kerül sor. Ezt követi a feldolgozás, melynek egy része már gépesített, de lényegében még mindig pontosan követi a hagyományokat. Milyen eljárást jelent ezek közül a köpesztés?

 - a) Magok szárogatása
 - b) Magok többszöri átdarálása
 - c) A magokat megfosztják héjuktól
 - d) Hagyományos pirítási eljárás
2. A népnyelv szőlőféregnek is nevezi azt a szőlő gyökerén és levelén élő élősködőt, mely más növényre veszélytelen, viszont a hagyományos magyar borkultúrát alapjaiban rengette meg az 1890-es években. A növényállományban olyan tömeges pusztítást végzett, hogy néhány év leforgása alatt szinte felére csökkentette Magyarország szőlőtermesztő területeit. De minden rosszban van valami jó. Egyes boros gazdák modernizáltak, más gazdák terményt váltottak. A régi cákiak milyen növény termesztésébe fogtak?

 - a) Áfonya
 - b) Gesztenye
 - c) Som
 - d) Mandula
3. Hihetetlen reménységet adott a keresztény nemzeteknek, hogy 1664-ben Szentgotthárdnál nyílt színi csatában győzni tudtak a török sereg ellen. Az ütközet emlékét később büszkén őrizték a helyi lakosok. A küzdelmet idősebb és ifjabb Dorfmeister István freskója ábrázolja, ezt ma is láthatjuk a helyi Nagyboldogasszony-plébániatemplom kupoláján. Továbbá az ütközet századik évfordulóján szentelte fel a megyéspüspök a még építési fázisban lévő ciszterci templomot. Hány évnek kellett eltelnie ezt követően a templom teljes befejezéséig?

 - a) 17
 - b) 27
 - c) 37
 - d) 47

4. Az idei évben különleges látványossággal bővült a szombathelyi Savaria Karnevál repertoárja: a Sárlos Boldogasszony-székesegyház falán fényfestés formájában megelevenedett a város 2000 éves története. A látványos attrakció során a nézők megfigyelhették az 1945. március 4-én bekövetkezett pusztító bombatámadás következményeit; miként omlott össze az épület szinte romokká néhány perc alatt. A templom mely része maradt meg épen a robbanás után?
- a) A Madonna-kápolna
 - b) Az orgona
 - c) A tető és a hajó boltozata
 - d) A szentély boltozata
5. A Szent Márton-évben hozzánk érkező zarándokok elsődleges célpontja a szombathelyi Szent Márton-templom, amelyet a hagyomány szerint a későbbi tours-i püspök szülőháza fölé emeltek. Márton hazatérve szülővárosába a hitet anyjának is átadta, és maga keresztelte meg őt a templom előtt álló kút vizével. Kinek az alkotása a kút helyére állított, a jelenetet ábrázoló szobor?
- a) Ismeretlen domonkos rendi szerzetes
 - b) Stróbl Alajos
 - c) Balthazar Schmidt
 - d) Rumi Rajki István
6. „Minden rosszban van valami jó” – tartja a mondás. Igaz az állítás a Ság hegyen az 1910-es években indult mértéktelen bazaltbányászatra is. A kitermelés következményeként a hegy 12 métert zsugorodott, és a közepe – az egykori lávakürtő – szinte teljesen kiüresedett. A korábbi állapotot visszaállítani ma már lehetetlen, de az idelátogató turista számára páratlan élmény az egykori vulkán belsejében sétálni. Belépéskor szinte kapuként állnak elé két oldalt a bazaltsziklák, felnézve pedig impozáns látvány az egykori lávacsatorna maradványa. Mikor működött aktív vulkánként a tanúhegy?
- a) 6 millió évvel ezelőtt
 - b) 5 millió évvel ezelőtt
 - c) 9,3 millió évvel ezelőtt
 - d) 6 milliárd évvel ezelőtt
7. Ha szeretnél foltos szalamandrát látni a Kőszegi-hegységben, tudod, mikor érdemes menned? Általában éjjel aktív állat, de egy kiadós eső után nappal is előbújik. Viszont még akkor is résen kell lenned, mert élénk színe ellenére hamar szem elől veszíthetjük a kidőlt farönkök között vagy a sűrű aljnövényzetben. Kontrasztos sárga-fekete mintázata amennyire csábító, figyelmeztetésül is szolgál az emlősök számára: mérgező bőrének érintése izomrángást, magas vérnyomást okoz. Más ritka állatfajok számára is élőhelyül szolgál a Kőszegi-hegység. A következő állatok közül azonban melyiknek nem?

- a) Kövi csík
- b) Futóbogár
- c) Haris
- d) Lilahasú unka

8. Hosszas betegség után 1855-ben halt meg nagy költőnk, Vörösmarty Mihály. Három gyermekére – Bélára, Ilonára és Erzsébetre – nem hagyott egyebet költői hírnevével. Valószínűsíthető, ha nem kéri fel gyámnak régi barátját, Deák Ferencet, a család hamar nélkülözni kényszerült volna. Deák felhívására viszont már a temetés után közadakozásból több mint 100 ezer forint gyűlt össze az árvák javára. Gyámjuk felnőtt korában is tartotta a kapcsolatot Vörösmarty Ilonával, gyakran látogatta rátóti kastélyukban. Ki(k)nek a tiszteletére ültetett Deák a hagyomány szerint tölgyfákat a kastély kertjében?

- a) Magyar Tudományos Akadémia tagjai
- b) A mohácsi vész áldozatai
- c) 13 aradi vértanú
- d) Vörösmarty Mihály

9. Az 1870-es évektől kezdve Szentgotthárd városa rohamos fejlődésen ment keresztül, amelyben nem kis szerepet játszott az 1899-től 1903-ig a miniszterelnöki széket is betöltő országgyűlési képviselő, Széll Kálmán. Az 1872-ben elkészült Győr–Szombathely–Graz vasútvonal, a szentgotthárdi takarékpénztár, továbbá a dohánygyár és sok más fontos, épített és szellemi örökségünk létrehozása kapcsolódik nevéhez. Hol született e nemes férfiú?

- a) Bécs
- b) Budapest
- c) Gasztony
- d) Szombathely

10. A muraközi egy középtermetű igásló, mely a dél-magyarországi Muraközről kapta nevét. Aránylag fiatal fajtának számít, a kancákat ardenni, percheron és nóri, valamint könnyű mezőhegyesi félvér csődörökkel keresztezték. A II. világháború miatt sok ló elpusztult, emiatt 1947 és 1949 között 17 ardenni csődört hoztak Magyarországra, hogy ismét megnöveljék az állományt. A próbálkozások ellenére a muraközi napjainkban is ritkaságnak számít. Melyik intézmény vállalta magára Vas megyében a muraközi génállományának megőrzését?

- a) Szombathelyi Erdőgazdálkodási Zrt.
- b) Vas Megyei Kormányhivatal
- c) Vas Megyei Meteorológiai Szolgálat
- d) Órségi Nemzeti Park

11. 1731. március 21-én adta ki III. Károly nevezetes rendeletét a Carolina Resolútiót. E jogszabály a protestáns vallásgyakorlatot csak az 1681-es soproni országgyűlésen elfogadott úgynevezett articularis helyeken engedélyezte. A protestánsok csak ezeken a helyeken fogadhattak lelkészt, illetve tarthattak fenn nem katolikus iskolát. A rendeletet II. József úgynevezett türelmi rendelete enyhítette. Tulajdonképpen ez utóbbi rendeletnek köszönhető egyes sajátos őrségi református épületek jellegzetes vonásai, minthogy...

- a) ... a rendelet tűzvédelmi szempontból csak a faszindelyes épületek alkalmazását tette lehetővé.
- b) ... a jogszabály tiltotta a 6,5 méternél hosszabb mestergerenda alkalmazását, több helyütt ezt kiváltandó kezdték alkalmazni a kazettás mennyezetet.
- c) ... templomaikat csak torony nélkül, nem utcára nyíló bejárattal építhették.
- d) ... lelkészlakokat csak és kizárólag fa és nád felhasználása nélkül építhették, megakadályozandó az esetleges tüzeseteket.

12. A Mária Terézia által 1773-ban felosztatott jezsuita rend kőszegi működése során számos épített és szellemi művet hagyott hátra maga után. A rend amellet, hogy az 1677-ben megalapított gimnáziumot működtette, patikát is hozott létre. Az intézmény alapítása Sztankay Pálnak, a jezsuita kollégium rektorának nevéhez fűződik. A Jurisics téri jezsuita rendházban 1743-ban megnyílt gyógyszerár 30 évig a jezsuita rend gondozásában állt. Kik voltak a ma is látható késő barokk patikabútorok készítői?

- a) Theobold Frigyes és Hutwagner Emil
- b) Prenbold Jakab és Hoffbauer Kelemen
- c) Dorfmeister István és Maulbertsch Antal
- d) Huntersinger (Undersinger) József, Kuneldt V., Steidner József és Codelli József

13. Bár Bendefy László 20. századi polihisztor munkássága rendkívül sokoldalú, hisz a régészet, őslénytan, földrajz és földtan, geodézia, hidrológia, térképészet és a magyar őstörténet területén is kimagaslóan sokat alkotott, mégis országos elismertséget egy domonkos szerzetes szobrának közadakozásból történő felállítatásával szerzett magának. Ki volt ez a szerzetes?

- a) Magyarországi Boldog Pál
- b) Julianus
- c) Ricardus
- d) Szent Margit

14. A sí kialakulásának fő terepe a hóval borított és a vizenyős területek voltak. Észak-Európa, Észak-Ázsia és Észak-Amerika; ha Európát nézzük, akkor Skandinávia, Lappföld és Finnország területeiről származik a síléc. Nem csoda, ha Chernel Istvánnak is Norvégiáig kellett mennie, hogy felismerje a sísport jelentőségét és hasznát. Chernel az itt szerzett tapasztalatainak köszönhetően írta meg 1896-ban

kiadott könyvét, amellyel lerakta a magyarországi sí szaknyelv alapjait. Mi volt művének címe?

- a) A sí meghonosítása Magyarországon
- b) A síelés veszélyei
- c) A lábszánkózás kézikönyve
- d) A síelés kézikönyve

15. *„Messze setétedik már a Ság teteje,
Ezentúl elrejtí a Bakony erdeje,
Szülőföldem, képedet:
Megállok még egyszer, s reád visszanézek.
Ti kékellő halmok! gyönyörű vidékek!
Vegyétek bús könnyemet.”*

E sorokkal búcsúzott el Berzsenyi Dániel, a magyar Horatius szülőföldjétől, Kemenesaljától s vele együtt szülőfalujától, Egyházashetyétől. A hálás utókor 60 évvel ezelőtt szülőházára emléktáblát tett, amelynek avató beszédét egy neves író, a Petőfi-kör ismert tagja mondta el, akit az 1956-os forradalmat követően le is tartóztattak. Ki volt ő?

- a) Petőfi Sándor
- b) Móra Ferenc
- c) Déry Tibor
- d) Kazinczy Ferenc